

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Румен Петров Константинов, д.м.

Катедра хигиена и епидемиология при – Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна

Вътрешен член на Научно жури назначено със Заповед на Ректора на МУ-Варна Р-109-180/28.05.2019 г.

Относно: защита на дисертационния труд по процедура за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ на д-р **Миглена Асенова Коларова – Димитрова**, докторант на самостоятелна форма на обучение в докторска програма по Епидемиология, зачислена със заповед № Р-109-35/17.01.2018г. на тема: **„Състояние и перспективи на епидемиологичния надзор и контрол на HIV/СПИН във Варненска област“** по област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина и научна специалност **„Епидемиология“**.

Рецензията се основава на ЗРАС в Република България и Правилниците на МОН и МУ — Варна. Декларирам, че нямам конфликт на интереси с докторанта по смисъла на ал.1, т.3 и 5 на ДР на ЗРАСРБ.

Кратки данни за кариерното развитие на кандидата:

Д-р Миглена Коларова е родена на 28.09.1972г. в гр. Варна. През 1996г. завършва медицина в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна. Работи като участъков терапевт в ОРБК-I ВПО гр. Шумен през 1996-1997г. От 1998г. до 2002г. специализира вътрешни болести в ББАЛ Варна към ВМА- София и МБАЛ "Света Марина" гр. Варна и има призната специалност по вътрешни болести. През периода 2003 - 2009г. работи като лекар- ординатор в АМЦСМП „Д-р Емилова“. От 2009 до 2015г. е старши и главен инспектор в дирекция „НЗБ“, отдел „ПЕК“ на РЗИ – Варна и ръководи звена: "Вътреболнични инфекции", "Въздушно-капкови инфекции", "ДДД", "Сексуално-преносими инфекции" и "Покривни инфекции". През 01.01.2013г. придобива специалност по епидемиология на инфекциозните болести. Регионален координатор на Национална програма за профилактика и контрол на векторно-предавани трансмисивни инфекции за периода 2014-2015г., консултант в КАБКИС, епидемиолог по компонент 1 и 3 и координатор на Програма "Превенция и контрол на ХИВ/ СПИН, туберкулоза и СПИ" (2009-2015г.) за гр. Варна. От 09.09.2015г. започва работа като асистент в УС по

епидемиология при Катедра хигиена и епидемиология, към ФОЗ на МУ Варна, където извършва учебно-преподавателска и научна дейност, водейки практически и семинарни упражнения със студенти и стажанти по медицина, дентална медицина - българо- и английска форма на обучение, медицинска сестра, акушерки, лаборанти, здравен мениджмънт, Опазване и контрол на общественото здраве, управление на здравните грижи. Системно повишава своята професионална и научна квалификация в курсове към НЦЗПБ, Докторантско училище, езикови и като дезинфектор. Владее английски и руски езици и има много добра компютърна грамотност.

Научните интереси на д-р М. Коларова, обхващат профилните области на частната епидемиология: HIV/СПИН и полово-преносими инфекции, покривни инфекции и неинфекциозни заболявания. Членува в Български лекарски съюз, Българско дружество по епидемиология на инфекциозните и неинфекциозните болести, Българско научно дружество по обществено здраве.

От представените изискуеми и задължителни документи се установява, че процедурата по зачисляване, полагане на изпит за докторантски минимум, отчисляване и насочване към публична защита със Заповеди на Ректора на МУ – Варна: № Р -109-35/17.01.2018г.; Р-109-180/28.05.2019 г., отговаря на законовите разпоредби и правилника за РАС на МУ-Варна.

Характеристика и оценка на дисертационния труд.

Описателна характеристика: Представеният дисертационен труд е в обем от 220 стандартни страници и е онагледен с 7 таблици, 69 фигури и 10 приложения. Литературната справка включва 387 литературни източника, от които 89 на кирилица и 298 на латиница. От представената литературна справка проличава, че 150 бр. са от последните 5 -10 години (38,75%), което свидетелства за актуалността на използваната информация. Структурните раздели на дисертацията са добре балансирани в следната последователност: списък на използваните съкращения 2 стр., въведение 3 стр., литературен обзор 40 стр., цел и задачи 2 стр., методология на дисертационния труд 6 стр., резултати и обсъждане 91 стр., основни изводи 3 стр., приноси 2 стр. и заключение 1стр.

Актуалност на тематиката: Възникването и пандемичното разпространение на HIV/СПИН през последните десетилетия, отново разкри тежките последствия за човечеството от инфекциозните заболявания. Епидемичният процес при тази „бавна инфекция“, се характеризира с тихо, неусетно разгръщане и обхващане на все повече хора, свързано с половия и кръвен път на предаване. Десетките милиони, инфицирани с

HIV и починали хора от СПИН, определят значимият товар върху общественото здравеопазване и поставят сложни и комплексни задачи пред системата на епидемиологичния надзор и контрол. Епидемиологията на HIV/СПИН, изисква принципно нов подход и решения за създаване и усъвършенстване на превантивното и противоепидемично действие.

Във връзка с гореизложеното, избраната изследователска епидемиологична тематика, залегнала в дисертационния труд на д-р М. Коларова, насочена към извършване на епидемиологична диагностика и анализ на характерните особености на епидемичния процес при HIV/СПИН във Варненска област, позволява да се разкрият и поставят за решаване общи и конкретни епидемиологични проблеми. Оценката на епидемиологичния надзор и контрол във Варненска област, открояването на проблемите и възможностите за преодоляването им, посредством разработването на подходящ епидемиологичен модел за адекватен и ефективен надзор и контрол на HIV/СПИН, определят дисертационния труд с висока степен на научна и приложна актуалност.

Литературният обзор представя основните етапи от епидемиологичната история и особеностите на епидемичния процес при HIV/СПИН. Разгледани са последователно особеностите на лабораторната диагностика, лечението и епидемиологичните особености на групите в риск вкл. свързан с медицинската професия. Представени са обществените нагласи, стигмата и дискриминацията като важен епидемиологичен проблем. Проследена е еволюцията на системата за епидемиологичен надзор при HIV/СПИН в света и РБългария. Литературният обзор носи епидемиологично-изследователски характер и представя специфичните особености на епидемиологичния надзор и контрол при HIV/СПИН. Логично обзорът завършва с изведен комплекс, който определя високата степен на епидемиологична опасност за обществото при HIV/СПИН и обосновава целта и задачите на дисертационния труд.

Целта е ясно определена и са формулирани произтичащите 5 основни задачи на проучването, подкрепени от 3 предварителни хипотези, рамкиращи състоянието и проблемите на епидемиологичния контрол при HIV/СПИН във Варненска област.

Методологията на дисертационния труд обхваща разнообразен и изчерпателен изследователски материал, отговарящ на целта и задачите. Проучени са 530 респондента – медицински лица, HIV серопозитивни, студенти и морски лица, както и значителен обем данни от системата на епидемиологичния надзор и контрол в света, страната и Варненска област. Подходящо подбраната и използвана методологична система включва епидемиолого-диагностични, документални, исторически,

социологически и изчерпателни статистически методи. Анкетните проучвания са съобразени с изискванията на етичния контрол и са изпълнени с епидемиологична насоченост, което обуславя получаването на достоверни резултати.

Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Структурата на резултатите на дисертационния труд „Състояние и перспективи на епидемиологичния надзор и контрол на HIV/СПИН във Варненска област,” съответства на поставената цел и задачи. Условно можем да разделим получените резултати в 3 основни области:

1. Системна и задълбочена епидемиологична диагностика с анализ на еволюцията и характерните особености на епидемичния процес при HIV/СПИН във света, страната и Варненска област, съпроводена с критичен анализ на системата за епидемиологичен надзор и контрол.
2. Активни проспективни епидемиологични анкети на лица в групи, съпроводени с професионален и друг риск от HIV/СПИН във Варненска област.
3. Епидемиологичен модел: Здравно образование за Превенция и контрол на HIV/СПИН И СПИ

С определена епидемиологична познавателна и научна стойност са резултатите, отнасящи се до: ниска степен на ендемичен риск, градски характер, полов път на предаване и превалиране на лица от мъжки пол, основно сред групата на мъжете, които правят секс с мъже (МСМ); нарастване броя на положителните серуми за HIV/СПИН, при относително снижение на изследваните лица след 2012г.; непълна отчетност на инцидентите в медицинската практика, наличието на специфични групи в риск като лица упражняващи морски професии и чуждестранни студенти; спадът в услугите на превенция и контрол, наред с недостига на лекари – епидемиолози.

При извършените епидемиологични анкетни проучвания докторантката, правилно е определила нарастващия епидемичен риск от HIV/СПИН инфициране при излагане на кръвна експозиция сред анкетираните след убождаване по пръстите на ръцете при поставяне на предпазител върху използвана куха игла, както и факта че, преобладаващата част от HIV серопозитивните не съобщават за HIV статуса си на личните си лекари и други медицински специалисти, поради страх от дискриминация, изразяваща се в промяна на отношението към тях и влошаване качеството на предоставяното медицинско обслужване или директен отказ на такова. Констатира се, че дискриминирани на работното място, различни институции,

социални служби или в лечебно заведение са малка част от респондентите във ВО, но съществуват бариери, свързани с компетентността, които могат да попречат на над половината от респондентите при обслужването на HIV серопозитивни пациенти, въпреки познанието за механизмите на предаване. Здравното образование на морските лица и студентите за HIV и СПИН трябва да бъде непрекъснат процес.

Логично, въз основа на моделния подход е предложен епидемиологичен образователен модел във ВО - *"Епидемиологично образование по проблемите на HIV/СПИН"*, насочен към медицинския персонал, студентите от МУ-Варна, чуждестранни студенти и морски екипажи.

Всеки от тематичните раздели е обособен в принципните направления и завършва с изводи.

Основите изводи са тематично представени и групирани като обхващат базисните направления на научното изследване – системата на епидемиологичния надзор и контрол, групите в епидемичен риск за HIV/СПИН и епидемиологична стратегия за интегрираната превенция по ограничаване на инфекцията с HIV/СПИН и повишаване на знанията чрез различни модели за обучение, разработени за конкретна рискова група.

Приносите са обособени в три области: с оригинален характер, обогатяващи съществуващите научни знания, и с научно-приложен характер. Приемам така предложените приноси, които са представени конкретно и точно изразяват същността на докторската дисертационна разработка.

Авторефератът е изготвен според изискванията и напълно отразява дисертационния труд. Той представя структурата, методологията, резултатите и изводите от работата на докторантката.

Наукометрични показатели: Д-р М. Коларова представя 3 пълнотекстови статии и 3 участия в научни форуми свързани с темата на дисертационния труд., съгласно изискванията за докторска защита. Авторката се явява първи автор на представените научни публикации и участия, което свидетелства за личния принос на дисертантката.

Критични бележки: Въз основа на високата епидемиологична значимост и трудност на проучвания проблем, отчитайки високата работоспособност на докторантката, следва да изтъкна че тя се съобрази с научната критика и представи докторската работа в завършен вид.

Лични впечатления от кандидатката:

Личните ми впечатления от д-р Миглена Асенова Коларова – Димитрова са положителни. Тя е специалист в областта на епидемиологията на инфекциозните

болести, с богат практически опит. Като преподавател – асистент в областта на епидемиологията на инфекциозните болести проявява работоспособност, отлично познание на преподавания учебен материал и активно добронамерено отношение към студентската аудитория. Професионалните и научни интереси в епидемиологията са в областта на HIV/СПИН, покривните, кръвно-трансмисивните и полово-преносими инфекции. Д-р М. Коларова участва в научни и професионално изграждащи курсове, научни форуми и с научни публикации. Следва се изтъкне активното и участие в цялостната учебно-преподавателска и научна дейност на УС по епидемиология.

Убеден съм в личностната и професионална готовност на д-р М. Коларова за настоящото и бъдещо успешно провеждане на преподавателската, приложна и научна работа в Учебния сектор по епидемиология при Медицински университет – Варна.

Заклучение:

Представеният за защита дисертационен труд **„Състояние и перспективи на епидемиологичния надзор и контрол на HIV/СПИН във Варненска област”** на д-р **Миглена Асенова Коларова – Димитрова**, отговаря на законовите разпоредби и правилника за РАС на Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов” - гр. Варна като се отличава с навременност и приложно – епидемиологичен характер, а приносите изтъкват комплексната епидемиологична диагностика на епидемичната ситуация с тенденциите в развитието на епидемичния процес на HIV/СПИН във Варненска област и предложението на епидемиологичен образователен модел - *”Епидемиологично образование по проблемите на HIV/СПИН”* с приложната програма за практическото му изпълнение.

Давам своята положителна оценка за присъждане на д-р **Миглена Асенова Коларова - Димитрова** на образователната и научната степен **„Доктор“** на тема: **„Състояние и перспективи на епидемиологичния надзор и контрол на HIV/СПИН във Варненска област”** по област на висше образование **7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина и научна специалност „Епидемиология”** и апелирам към членовете на Научното жури също да гласуват положително.

гр. Варна

18.06.2019 г.

/проф. д-р Румен Петров Константинов, д.м./